

Cyngor Sir Penfro

Crynodeb Archwiliad Blynyddol 2024

Dyddiad cyhoeddi: Mehefin 2025

Dyma ein crynodeb archwilio ar gyfer Cyngor Sir Penfro. Mae'n dangos y gwaith a gwblhawyd ers y Crynodeb Archwilio Blynyddol diwethaf, a gyhoeddwyd ym mis Awst 2024. Mae ein crynodeb archwilio yn rhan o ddyletswyddau Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Ceir rhagor o wybodaeth am y dyletswyddau hyn ar ein [gwefan](#).



Ynglŷn â'r Cyngor

Rhai o'r gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu



Ffeithiau allweddol

Mae'r Cyngor yn cynnwys 60 o gynghorwyr sy'n cynrychioli'r pleidiau gwleidyddol canlynol:

- Grŵp Annibynnol 19
- Llafur 10
- Heb fod yn gysylltiedig 16
- Plaid Cymru 2
- Ceidwadwyr 11
- Democratiaid Rhyddfrydol Cymru 2

Gwariodd y Cyngor £315.1 miliwn ar ddarparu gwasanaethau¹ yn ystod 2023-24².

¹ Rydym yn diffinio gwariant ar wasanaethau fel cost gwasanaethau a godir i'r gronfa gyffredinol o'r Dadansoddiad Cyllid Gwariant, namyn unrhyw gost gwasanaethau Cyfrif Refeniw Tai, ynghyd â praeseptau, ardollau a llog ar ddyledion.

² Ffynhonnell: Datganiad Cyfrifon 2023-24

Dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol

Fe wnaethom gwblhau gwaith yn ystod 2023-24 i fodloni'r dyletswyddau canlynol

- Archwiliad o Gyfrifon**
Bob blwyddyn, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor i wneud yn siŵr bod arian cyhoeddus yn cael ei gyfrif yn briodol.
- Gwerth am arian**
Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio a yw'r Cyngor wedi rhoi trefniadau ar waith i gael gwerth am arian am yr adnoddau y mae'n eu defnyddio, ac mae'n rhaid iddo fod yn fodlon ei fod wedi gwneud hyn.
- Egwyddor datblygu cynaliadwy**
Mae angen i gyrff cyhoeddus gydymffurfio â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu a chymryd camau i gyflawni eu hamcanion llesiant. Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol asesu i ba raddau y maent yn gwneud hyn.

Yr hyn a ddarganfuom

Archwiliad o Gyfrifon 2023-24 Cyngor Sir Penfro



Er mwyn cyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol, rydym yn cwblhau prosiectau penodol, ond rydym hefyd yn dibynnu ar waith archwilio arall, a gwaith rheoleiddwyr fel Arolygiaeth Gofal Cymru ac Estyn (yr arolygiaeth addysg). Rydym yn ystyried canfyddiadau ein gwaith archwilio wrth asesu a yw'r Cyngor wedi rhoi trefniadau ar waith i sicrhau gwerth am arian. Mae ein canfyddiadau a'n casgliadau wedi'u crynhoi isod.

Bob blwyddyn, rydym yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor.

Ar gyfer 2023-24:

- cyflwynwyd y datganiadau drafft i'w harchwilio ar 16 Awst 2024. Roedd hyn ar ôl y dyddiad cau, sef 30 Mehefin 2024, a bennwyd gan Lywodraeth Cymru.
- mae lle i wneud gwelliannau sylweddol i ansawdd y datganiadau drafft a'r papurau gwaith ategol a gyflwynir i'w harchwilio.
- gwnaed nifer o newidiadau i ddatganiadau ariannol yr Awdurdod sy'n deillio o'n gwaith archwilio, a adroddwyd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a'r Cyngor yn ein hadroddiad Archwilio Datganiadau Ariannol ym mis Ebrill a Mai 2025.

- rhoddodd yr Archwilydd Cyffredinol farn wir a theg ddiamod ar ddatganiadau ariannol yr Awdurdod ar 13 Mai 2025, sef ar ôl y dyddiad cau y cytunwyd arno gyda Llywodraeth Cymru ar 30 Tachwedd 2024.
- paratowyd Datganiad Llywodraethu Blyneddol ac Adroddiad Naratif yr Awdurdod yn unol â'r Cod CIPFA a'r canllawiau perthnasol. Roedden nhw hefyd yn gyson â'r datganiadau ariannol a baratowyd gan yr Awdurdod ac â'n gwybodaeth o'r Awdurdod.
- yn ogystal â chyfrifoldebau'r Archwilydd Cyffredinol am archwilio datganiadau ariannol yr Awdurdod, mae ganddo hefyd gyfrifoldeb am ardystio nifer o hawliadau a ffurflenni grant. Nid yw ein gwaith hyd yma wedi nodi unrhyw broblemau sylweddol.
- cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol y dystysgrif yn cadarnhau bod yr archwiliad o gyfrifon ar gyfer 2023-24 wedi'i gwblhau.

Adolygiad o sicrwydd ac asesu risg

Fe wnaethom adolygu'r trefniadau y mae'r Cyngor wedi'u rhoi ar waith i sicrhau gwerth am arian yn y defnydd o'i adnoddau. Mae ein hasesiad hefyd yn cael ei ddefnyddio i lywio ein cynllunio gwaith ar gyfer blyneddol i ddod.

Cynaliadwyedd Ariannol

Yn ystod 2024, gwnaethom adolygu cynaliadwyedd ariannol y Cyngor gan gynnwys pwyslais ar y camau gweithredu, y cynlluniau a'r trefniadau i bontio bylchau cyllido a mynd i'r afael â phwysau ariannol dros y tymor canolig. [Canfuom](#) fod gan y Cyngor drefniadau ar waith i gefnogi ei sefyllfa ariannol yn y tymor byr ond nad oes ganddo gynllun tymor hwy i gau ei fwch ariannu a nodwyd.

Trefniadau Comisiynu

Yn ystod 2024, gwnaethom adolygu sut mae trefniadau cynghorau ar gyfer comisiynu yn cymhwyso ystyriaethau gwerth am arian a'r egwyddor datblygu cynaliadwy. [Canfuom](#) nad oes gan y Cyngor drefniadau ar waith i sicrhau bod gwerth am arian yn cael ei sicrhau wrth gomisiynu gwasanaethau.

Gwaith dilynol ar yr Argymhellion a gyhoeddwyd yn adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru er budd y cyhoedd – Cam 2

Yn ystod 2024, gwnaethom adolygu a oedd y Cyngor yn cymryd camau effeithiol i fynd i'r afael â'r argymhellion yn Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru er Budd y Cyhoedd ym mis Ionawr 2022 ac yn adroddiad Dilynol Cam 1 a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2023. [Canfuom](#) fod y Cyngor yn parhau i wneud cynnydd wrth fynd i'r afael â'r argymhellion yn ein hadroddiad er budd y cyhoedd, ond nid yw'n glir sut mae'n sicrhau ei hun bod y camau y mae'n eu cymryd yn gynaliadwy ac y byddant yn cyflawni'r effeithiau a fwriadwyd.

Adroddiadau a chynhyrchion cenedlaethol a gyhoeddwyd yn 2024

Yn ogystal â gwaith lleol ym mhob cyngor, bob blwyddyn, rydym hefyd yn cynnal astudiaethau ar draws y sector llywodraeth leol i wneud argymhellion ar gyfer gwella gwerth am arian. Fe wnaethom gyhoeddi'r adroddiadau canlynol yn 2024 a allai fod yn ddefnyddiol i'r Cyngor, a gellir dod o hyd iddynt ar ein gwefan.

Teitl yr adroddiad	Dyddiad cyhoeddi a dolen i'r adroddiad
Cynaliadwyedd Ariannol Llywodraeth Leol	Rhagfyr 2024
Diweddariad Offeryn Data Cynaliadwyedd Ariannol Llywodraeth Leol sydd bellach yn cynnwys data o gyfrifon drafft 2023-24	Rhagfyr 2024
Y Fenter Twyll Genedlaethol yng Nghymru 2022-23	Hydref 2024
Teithio llesol (adroddiad ac offeryn data)	Medi 2024
Llywodraethu Awdurdodau Tân ac Achub	Medi 2024
Tai fforddiadwy	Medi 2024
Digidol yn ôl dyluniad? – Gwersi o'n hadolygiad o strategaethau digidol ar draws cynghorau yng Nghymru	Awst 2024
Defnyddio gwybodaeth am berfformiad: safbwynt defnyddwyr gwasanaethau a deilliannau – Crynodeb o ganfyddiadau ein hadolygiad yng nghynghorau Cymru	Gorffennaf 2024
Llywodraethu Awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol	Ebrill 2024
Cefnogi Wcreiniaid yng Nghymru	Mawrth 2024
O ymdrin â heriau wrth iddynt godi i ddiogelu at y dyfodol – yr her i wasanaethau cyhoeddus Cymru	Chwefror 2024

Teitl yr adroddiad	Dyddiad cyhoeddi a dolen i'r adroddiad
Cynllunio ar gyfer datblygu cynaliadwy – Adfywio tir llwyd	<u>Ionawr 2024</u>

Gwaith parhaus

Mae ein gwaith lleol parhaus yn cynnwys:

- Adolygiad o ofal heb ei drefnu
- Adolygiad o drefniadau rheoli risg corfforaethol

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol ar y llywodraeth ac fe'i penodwyd gan Ei Mawrhydi'r Frenhines. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd â'i waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, sef bwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cael ei dal i gyfrif gan y Senedd.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau unedol, yr heddlu, awdurdodau tân ac achub, parciau cenedlaethol a chynghorau cymuned. Mae hefyd yn cynnal astudiaethau gwerth am arian llywodraeth leol, yn asesu cydymffurfiaeth â gweddill gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a gall gynnal arolygiadau arbennig o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Y tu hwnt i lywodraeth leol, yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilydd allanol Llywodraeth Cymru a'i chyrrff cyhoeddus noddedig a chysylltiedig, Comisiwn y Senedd, a chyrrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru.

Archwilio Cymru yw'r enw cyfunol anstatudol ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân sydd â'u swyddogaethau cyfreithiol eu hunain, fel y disgrifir uchod. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.